

TÜRK MEDENİ KANUNU MADDE 241 HÜKMÜNE GÖRE AÇILACAK DAVADA USULÎ HUSUSLAR

Şerife Büşra Ümit Işık¹, Prof. Dr. Muzaffer Şeker²

Başvuru Tarihi: 18.01.2021

Kabul Tarihi: 05.02.2021

Yayın Tarihi: 15.03.2021

ÖZ

Türk Medeni Hukuku'nda, yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi, düzenlenmiştir. Evlilik birliğini sona erdiren hallerden birisi gündeme geldiğinde, eşler; evlilik birliği içerisinde edindikleri mallarının, hakkaniyete uygun olarak paylaşılmasını temenni ederler. Bu amaca hizmet edebilmek adına kanun koyucu, eşlerin birbirlerinden talep edebilecekleri bazı alacak hakları düzenlemiştir. Bu haklardan bir tanesi katılma alacağıdır. Çalışmamızda, eşlerin katılma alacaklarına kavuşabilmeleri için başvurabilecekleri yollardan biri olan, Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmünde düzenlenen, üçüncü kişilere karşı açılacak davanın usulî hususları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katılma Alacağı; Yasal Mal Rejimi; Üçüncü Kişilere Karşı Açılacak Dava.

ABSTRACT

In Turkish Civil Law, the regime of participation in acquired property is applied as the legal matrimonial property regime. When one of the situations ending the marriage union comes into existence, the spouses hope that the goods they have acquired in the marriage union will be shared fairly. In order to serve this purpose, the legislator has regulated some claims which the spouses can demand from each other. One of these rights is the participation claim. In our study, the procedural issues of the lawsuit as one of the ways that spouses can apply in order to reach their participation claims, which is regulated by the article 241 of the Turkish Civil Code and can be filed against third parties, is examined.

Keywords: Regime of Participation in Acquired Property; Notice; Durations.

¹ İstanbul Ticaret Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, serifebusraumitisik@gmail.com ve ORCID ID NO: 0000-0002-5496-3625

² İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi, mseker@ticaret.edu.tr ve ORCID ID NO: 0000-0002-6852-3030

1. Giriş

Aile Hukuku açısından birçok yeni düzenlemeyi ihtiva eden 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni kanunda yasal mal rejimi olarak yer almasına karar verilen edinilmiş mallara katılma rejimi; evliliğin ölüm, iptal yahut boşanma sonucu sona ermesini müteakip oluşabilecek mal paylaşımı sorunlarına karşı, evlilik birliğinin ruhuna ve eşitlik ilkesine uygun düzenlemeler ihtiva etmektedir. Evlilik birliği içerisinde eşlerin birbirlerine karşı olan sorumlulukları evliliğin sona ermesi anında da hükmünü sürdürmektedir. Evliliği sona erdiren hallerden birinin vukû bulması durumunda eşler arasında, mal rejimleri hukuku kapsamında gündeme gelebilecek birkaç çeşit alacak hakkı mevcuttur. Katılma alacağı da bu haklardan birisidir. Borçlu olan eşin malvarlığı yahut terekesi borcunu karşılayamamışsa bu aşamada Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmünde düzenlenen üçüncü kişilere başvurma hakkı gündeme gelmektedir. Çalışmamızda TMK madde 241 hükmü uyarınca açılan davanın tarafları, görevli ve yetkili mahkeme, davanın tâbi olduğu süreler ve davanın ihbarı irdelenmiştir.

2. Davanın Hukuki Niteliği

Evlilik birliğini sona erdiren hallerden biri vukû bulduğunda, mal paylaşımının gündeme gelme ihtimali kaçınılmaz olduğundan kanun koyucu herhangi bir hak kaybına sebebiyet vermemek ve eşlerin katılma alacaklarını güvence altına almak adına belirli koşullar çerçevesinde, elden çıkarılan bazı malvarlığı değerlerinin tekrar edinilmiş mallara dahil olacağını hususunu düzenlemiştir. İşte TMK madde 229 hükmü eşlerin birbirlerine karşı kasti davranışlarını bertaraf etmek ve bu kasti davranış ile diğer eşin alacak hakkına engel olmak isteyen eşin davranışına karşı koruyucu önlemler ihtiva etmektedir (ZEYTİN, 2017:231; ACAR, 2016:285; KILIÇOĞLU, 2016:139; SARI, 2007:191; ŞIPKA, 2011:228).

Türk Medeni Kanunu madde 229 hükmünde tahdidi olarak sayılan hallerden biri mevcut ise alacaklı taraf kavuşmadığı alacağını tahsil etmek amacıyla üçüncü kişilere karşı dava açabilir. Katılma alacağının karşılanamaması halinde üçüncü kişilere karşı belirli şartlar altında yöneltilebilen bu davanın hukuki niteliği tartışmalıdır. Doktrinde yer alan tartışmalara çalışmamızın devamında değinmekte fayda mülhaza ediyoruz.

Doktrinde yer alan bir görüş, TMK madde 241 hükmünün mal rejimine dayalı bir tenkis davası özelliklerini taşıdığından bahisle, miras hukukuna ilişkin tenkis davasının niteliğine paralel olarak, bu davanın da yenilik doğurucu nitelikleri haiz olduğunu ifade etmektedir (DURAL vd.,2019:251; GÜMÜŞ,2008:421). Bilindiği üzere tenkis davası neticesinde mahkeme tarafından verilen karar geçmişe etkilidir ve bu karar mirasın açıldığı an itibarıyla hüküm doğurur. Nitekim TMK madde 241 hükmüne göre açılan davanın mal rejimsel bir tenkis davası olduğu görüşünü kabul ettiğimizde, tenkis kararının saklı payı ihlâl eden kısmı için mirasın açıldığı andan itibaren geçmişe etkili olarak geçersiz kılınacağını ifade eden görüşünde benimsenmesi gerektiği izahatından varestedir (EREN,1973:19-21; DURAL ve ÖZ, 2019:276; SEROZAN ve ENGİN, 2018:244)

Doktrinde yer alan diğer bir görüşe göre, üçüncü kişilere karşı açılacak olan davanın bir eda davası yani bir ifa davası niteliğinde olduğu izah edilmektedir (SARI, 2007:260; ÖZTAŞ,2011:556; GENÇ ARIDEMİR,2019: 48). Ayrıca miras hukukundaki tenkis davasının niteliğine ilişkin var olan değerlendirmelerin, TMK madde 241 hükmü kapsamında kalan davanın yapısının açıklanmasında kıyasen dikkate alınmasının mümkün olmadığını çünkü tenkis davasının yenilik doğuran özelliklerinin, ölüme bağlı tasarruflar söz konusu olduğunda gündeme geleceğini ifade etmektedir. Şöyle ki, ölüme bağlı tasarruf ancak tenkisi gerektiği ölçüde hükümsüzdür. Yine aynı bağlamda, sağlararası kazandırmalarda da kazandırmanın etkisizleşmesi sonucu doğar. Ancak TMK madde 241 hükmü ile açılacak davada verilen karar, kazandırmayı geçersiz kılmamaktadır. TMK madde 241 hükmüne dayanarak açılan dava, hak sahibi eşe, yalnızca borçlu eşin terekesinden veya malvarlığından karşılayamadığı katılma alacağının ödenmesine yönelik bir alacak hakkı tanımaktadır. Bu hükme dayanarak açılan dava sonucunda verilen karar, mal rejimleri hükümlerince davacı lehine yeni bir hak doğurmayacağından, hükmolunan kararın yenilik doğurucu etkisinin olduğunu söylemek mümkün değildir (ÖZTAŞ, 2011:556, 557). Kanun metninden de anlayacağımız üzere; üçüncü kişiden eksik kalan katılma alacağını talep etme hakkı mahkemenin takdirine bağlı değildir, gerekli şartların var olması halinde kanundan doğan bir haktır. Bu durumda mahkemenin kararı, TMK madde 241 hükmünde belirtilen şartların somut olayda mevcut olduğunun tespitinin ardından eksik kalan katılma alacağının davalı tarafından davacıya ödenmesine hükmedilmesi şeklinde olmaktadır (GENÇ ARIDEMİR, 2019:49).

Bizim de katıldığımız bir başka görüş ise; katılma alacağını temin edemeyen eşin açtığı davanın yenilik doğurucu etkisini, üçüncü kişi lehine yapılan kazandırmanın, katılma alacağının eksik kalan kısmı oranında tenkise konu olması gerektiği yönündedir. Ayrıca söz konusu davanın eda davası niteliği ise, üçüncü kişiye eksik kalan miktarı ödemesi hususunda yöneltilen talep neticesinde kendisini göstermekte olduğu izah edilmektedir. TMK madde 241 hükmüne göre açılacak olan davada, tıpkı tenkis davasında mevcut olan istisnai hal gibi bir durum mevcuttur. Şöyle ki; saklı payın tecavüzüne sebebiyet verecek şekilde kazandırmaya konu olan malın, lehtarının elinde mevcut olması ihtimalinde açılan inşai davada, davacı taraf açıkça talep etmemişse bile işbu dava tenkis istemiyle beraber tahsis istemini de bünyesinde barındıracaktır (ÖNEN, 1981:81). Bu aşamada belirtmekte fayda vardır ki; TMK madde 241 hükmü uyarınca üçüncü kişilere karşı açılacak davada mevcut olan tahsis unsuru yani eda unsuru, direkt eda davalarında olduğu gibi başlı başına hukuki bir sonuç doğuracak bağımsız bir unsur değildir. Aksine,

burada bahsi geçen tahsis unsuru varlığını ve sebebini tenkis unsurundan alır ve birbirine bağlı bu iki unsur birbirinden ayrı düşünülemez. Bu sebeple tenkis davasında, tahsis unsurunun asıl unsur olan inşadan ayrı değerlendirilmesi mümkün değildir (ÖNEN,1981:81).

Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmüne dayanarak açılacak dava sonucunda verilecek hüküm gereği, sadece katılma alacağının karşılanamayan kısmı için, alacaklı eşin alacak hakkı olduğu belirlenecek ve yalnızca eksik kalan miktar ile sınırlı olarak alacaklı eşe üçüncü kişiden bu hakkını talep etme hakkı olduğuna dair hüküm kurulacaktır.

3. Davanın Tarafları

Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmüne dayanarak açılacak olan davayı, alacaklı eş, alacaklı eşin mirasçıları, katılma alacağı bulunan eşin alacaklıları veya bu eşin mirasçılarının alacaklıları açabilir (ZEYTİN, 2017:353; ACAR,2017:300; SARI,2007:258; GÜMÜŞ,2008:420; ŞİPKA,2011:339). Bu davada borçlu olan eşin malvarlığının veya terekesinin, katılma alacağını karşılayamadığının belirlenmesi için icra kanallarıyla takip edilmesine veya hakkında aciz vesikası alınmasına gerek yoktur. Ayrıca bu davayı mirasçılardan her biri kendi payına düşen kısım için açabilir. Bunun doğal sonucu olarak, davacılar arasında HMK madde 57 ve madde 58/1 hükümlerine göre ihtiyarî dava arkadaşlığı bulunduğunu söylemek mümkündür (SARI,2007:258; GENÇ ARIDEMİR,2019:50).

Doktrinde yer alan bir görüşe göre; katılma alacağı bulunan eş, borçlu eşin öldüğü varsayımında, ölen eşin mirasçısı oluyor ise, bunun doğal sonucu olarak terekenin borcundan da sorumluluğu doğacaktır. Bu sebeple bu varsayım dâhilinde müteselsil borçluluk durumundan bahsetmek mümkün olmadığından TMK madde 641/1 hükmü uygulanamaz. Bu gibi bir durumda mirasçı vasfını haiz olan katılma alacaklısı eşin, katılma alacağı hakkı, miras taksimi sırasında dikkate alınır ve bu bağlamda hakkı olan alacak miktarı mirasçıların hisselerinden mahsup edilir yahut tereke mallarından tahsil edilmek suretiyle alacaklı eşe verilir (İMRE ve ERMAN,2016:460; KILIÇOĞLU, 2016:87; GENÇ ARIDEMİR,2019:69).

Yukarıda izah ettiğimiz görüş ile aynı minvalde olan ancak son aşamada farklılık gösteren diğer bir görüş ise şu şekildedir. TMK madde 135/1 hükmü kapsamında alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesi durumu hâsıl olursa mevcut borcun sona ermesi gündeme gelecektir. Bu durumda alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleştiği kişinin iç ilişkide sorumlu olduğu borç oranında diğer borçlular borçtan kurtulurlar. Şayet alacaklı kişi aynı zamanda borçlunun mirasçısı ise, müteselsil borç ilişkisini dayanak göstererek alacağının tamamını diğer mirasçılardan talep edemez. Fakat iç ilişkide kendisine ait miras payına düşen borcunu ödedikten sonra alacağının geri kalan kısım için diğer mirasçılara müteselsilen başvurabilir (BAYGIN, 2008:70; ÖZDEMİR, 2012:203, 294).

Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmü uyarınca açılacak olan davada üçüncü kişi olarak bahsi geçen davalı, TMK madde 229 hükmü kapsamında kalan devirden veya karşılıksız kazandırmadan faydalanan kişi ve bu kişinin mirasçısıdır. Davalı taraf olan üçüncü kişi, eşlerden birinin mirasçısı olabileceği gibi, gerçek veya tüzel kişi de olabilir. Belirtmekte fayda vardır ki üçüncü kişi hiçbir zaman eşlerden biri olamaz (ZEYTİN,2017:354; ACAR,2017:298; ŞİPKA,2011:234; GÜMÜŞ,2008:368)

Türk Medeni Kanunu madde 241/3 hükmünün lafzından anlayacağımız üzere TMK madde 563/1 ve TMK madde 570/1 hükümlerinin üçüncü kişilere karşı açılacak dava kapsamında kıyasen uygulanabileceği görülmektedir. Böylelikle hak sahibi eş, en yeni tarihli olan karşılıksız kazandırmanın lehtarları olan üçüncü kişiden başlamak üzere, en eski tarihli kazandırma lehtarına gitmek üzere katılma alacağının eksik kalan miktarının ödenmesi için talepte bulunabilecektir (ZEYTİN,2017:357; SARI, 2007:260; GÜMÜŞ,2008:423; ŞİPKA, 2011:345; ÖZTAŞ, 2011:569; OKUR, 2016:186).

4. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmüne dayanan alacaklı eş bu davayı, 4787 sayılı Aile Mahkemesinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesi gereği, Aile Mahkemelerinde veya Aile Mahkemesi sıfatı ile Asliye Hukuk Mahkemelerinde açmalıdır. Ancak ilgili dava için özel bir yetki düzenlemesi mevcut değildir. Bu sebeple TMK madde 214/1-b.3 hükmü gereği, yetkili mahkeme davalının yerleşim yeri mahkemesi olacaktır (SARI, 2007:260; ÖZTAŞ,2011:573; GENÇ ARIDEMİR, 2019:60). Edinilmiş mallara katılma rejimi ölüm ile sona ermiş ise, mal rejiminin tasfiyesi davasının nerede açılacağı meselesi tartışmalıdır. Bu hususta Yargıtay'ın yerleşik uygulaması, ölen eşin son yerleşim yeri mahkemesinin kesin yetkili olacağı yönündedir. Doktrinde yer alan bir görüş, mal rejimi tasfiyesine ilişkin bu davanın, miras hukukundan kaynaklanan bir dava olmasa bile HMK madde 11/1 hükmü esas alındığında Yargıtay'ın kesin yetki kuralının yerinde olduğu yönündedir (ZEYTİN, 2017:94; ÖZUĞUR, 2015:36). Ancak bu görüşün aksine; mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davaların HMK madde 11/1 hükmünde belirtilen terekenin paylaşılması davalarının kapsamına girmeyeceğini bu nedenle mal rejiminin ölüm ile sona ermesi durumunda, ölen kişinin son yerleşim yeri mahkemesini kesin yetkili kabul etmenin mümkün olmayacağı yönünde görüşler de mevcuttur (ŞİPKA ve ÖZDOĞAN, 2017:68, 69; KARAMERCAN, 2019:364).

5. Davanın İhbarı

Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmünün açık düzenlemesi gereği, alacaklı eşin katılma alacağı hiç karşılanamamış veya bir kısmı karşılanamamış ise, mal rejiminin tasfiyesi davasının üçüncü kişiye ihbar edilmesi koşulu ile, üçüncü kişiden karşılanamayan kısmın talep edilebileceği izah edilmiştir. Burada ihbar müessesesi ile eşler arasında görülen davada verilen kararın üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle alacaklı eş ile üçüncü kişi arasında yeni bir dava görülmesine gerek olmayacak ve yeni bir yargılama sonucunda başka bir karar ile alacaklı eşin mağdur edilmesi engellenmiş olacaktır (ZEYTİN, 2017:244; SARI, 2007:261; OKUR, 2016:166).

Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmü uyarınca açılmış olan davada ihbar HMK madde 61 ve devamı hükümlerinde öngörülen usule uygun yapılmaktadır.

Hak sahibi alacaklı eşin davayı üçüncü kişiye ihbar etmesini müteakip davalı olan borçlu eşin bu duruma rıza gösterip göstermesinin bir önemi bulunmamaktadır (ZEYTİN, 2017:244; SARI, 2007:261; ÖZTAŞ, 2011:573). Davanın ihbarı neticesinde, davaya fer'i müdahil olarak katılan üçüncü kişi hakkında karar verilmemekle birlikte, doktrindeki hâkim görüşe göre; eklenecek değerlere ilişkin verilecek karar üçüncü kişiler içinde bağlayıcı nitelikleri haizdir (ZEYTİN, 2017:244; SARI, 2007:261; ŞIPKA ve ÖZDOĞAN, 2017:217; OKUR, 2016:166; GENÇ ARIDEMİR, 2019:45).

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre bir davanın ihbar edilmesi için talepte bulunulacak mahkeme, ihbarı istenen davanın görülmekte olduğu mahkemedir (PEKCANİTEZ, 1992:40-42; KURU, 2016: 517; ATALI, 2017:97). Davanın görüldüğü mahkemenin daha sonra görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermesi ve dosyanın başka bir mahkemede görülmeye başlamış olması, önceden yapılan ihbar işlemi geçersiz kılmaz (ATALI, 2017:97; PEKCANİTEZ, 1992:166).

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ihbara ilişkin hükümleriyle beraber TMK başta olmak üzere farklı kanun hükümlerinde de ihbar müessesini içeren düzenlemeler mevcuttur. Bu aşamada TMK madde 241 hükmü özelinde açılan davada gündeme gelen ihbar kurumunun mal rejimleri hukukuna göre etkilerine değinmekte fayda vardır.

Doktrindeki bir görüşe, katılma alacaklısı eş TMK madde 229/2 hükmü uyarınca tasfiye ve katılma alacağı davasını üçüncü kişiye ihbar edilmesi talebinde bulunmuş ise, üçüncü kişi ihbar tarihinde elinde kalan miktar ile sorumlu olacağı yönündedir (ACAR, 2016:301; ŞIPKA, 2011:344). Doktrindeki bir başka görüş ise, davanın ihbar edilmesiyle iyiniyetli olan üçüncü kişinin iade borcunu öğrenmesi sağlanacağından bu aşamadan sonra kötünietli zilyedin iade sorumluluğu hükümlerine tabi olması gerektiği yönündedir (GENÇ ARIDEMİR, 2019:45). Ancak üçüncü kişinin kötünietli zilyedin iade yükümlülüklerine sahip olduğunu ileri sürüp bu hükümlere göre muamele edilebilmesi için, edindiği kazanım neticesinde böyle bir davanın söz konusu olabileceğini biliyor olması ya da en azından bilebilecek durumda olması gerekmektedir. Şayet böyle bir durum yok ise, TMK madde 241 hükmüne dayalı açılan davanın şartlarından biri olan ihbar müessesesi açısından, üçüncü kişinin iyiniyetini ortadan kaldıracak bir etki yaptığının kabul edilmesi mümkün değildir (ÖZEN,2003:118).

6. Davanın Tabi Olduğu Süre

Türk Medeni Kanunu madde 241/2 hükmünde üçüncü kişiye karşı dava hakkının ileri sürülebilmesi için iki farklı süre öngörülmüştür şöyle ki, bu sürelerden biri kısa ve nispidir diğeri ise daha uzun ve mutlaktır. Bu iki sürenin ortak noktası hukuki nitelikleri bakımındandır ve davadaki süre hak düşürücü süre niteliğindedir (ZEYTİN,2017:355; KILIÇOĞLU,2016:177; DURAL vd., 2019:252; SARI, 2007:262; GÜMÜŞ, 2008:422; ÖZTAŞ, 2011:574; ŞIPKA, 2011:340, 341) Bu sebeptendir ki, sürenin kesilmesi veya durması mümkün değildir. Hak düşürücü süre olmasının mutlak sonucu olarak sürenin geçmesi ile hakkın düşeceği gerçeği izahtan varestedir. Ancak doktrinde yer alan bir görüş, TMK madde 239/2 hükmü dâhilinde erteleme talebinde bulunulmuş ise bu talebin TMK madde 241/2 hükmündeki hak düşürücü süreyi durduracağı yönündedir (GÜMÜŞ, 2008:422). TMK madde 241/2 hükmünde bahsi geçen bir ve beş yıllık süreler borçlu tarafından ileri sürülmemişse bile hâkim tarafından re'sen dikkate alınmalıdır (ŞIPKA, 2011:341; ZEYTİN, 2017:245; GÜMÜŞ, 2008:422)

Hak düşürücü sürenin tasfiyenin tamamlanmasının ardından boşanma davasının açıldığı tarihten itibaren başlayacağı hususunda doktrinde mutabakata varılmıştır. (ZEYTİN,2017:356; ŞIPKA, 2011:341; GÜMÜŞ,2008:422; ÖZTAŞ, 2011:574; SARI, 2007:262).

7. Sonuç

Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmünün gündeme gelmesi ve bu kapsamda bir dava açılabilmesi için öncelikle evlilik birliğini sona erdiren hallerden birinin meydana gelmiş olması gerekir. Daha sonra ise sona eren bu evlilik birliği içerisinde eşlerden birinin katılma alacağı hakkının mevut olması şartı aranmıştır. Şayet eşlerden birinin katılma alacağı yoksa TMK madde 241 hükmü uyarınca dava açması mümkün değildir. Katılma alacağının varlığı halinde ise TMK madde 229 hükmü kapsamında kalan karşılıksız kazandırmalardan birinin varlığı aranır. Bu kazandırmalar kanunda tahdidi olarak sayılmıştır. Bunlardan biri eşlerden birinin mal rejimi sona ermeden önceki bir yıl içerisinde diğer eşin rızası olmadan yaptığı karşılıksız kazandırmalardır ve olağan hediyeler bu kapsam dâhilinde değildir. Diğerisi ise, mal rejiminin devam ederken eşlerden birinin diğer eşin katılma alacağını azaltma kastı ile yapmış olduğu devirlerdir burada kast önemli bir unsurdur. TMK madde 229 hükümde bahsedilen devirlerden biri mevcut ise, bu aşamada kanun koyucu, gerçekleşen devirler hiç yapılmamış gibi devredilen malları malvarlığına eklenecek değer olarak ekler. Yani meydana gelen tasarruf işlemi iptal olmamakla birlikte alacaklı olan eşe, katılma alacağının eksik kalan miktarı oranında kazandırmanın lehtarına başvuru hakkı doğar.

Alacaklı eş katılma alacağına kavuşmak için üçüncü kişilere başvururken en yeni tarihli tasarruf işleminin sahibinden başlamalıdır. Belirtmekte fayda vardır ki, birden fazla başvurulabilecek üçüncü kişi mevcutsa, bu kişiler arasında müteselsil sorumluluk mevcut değildir. Katılma alacağına kavuşamayan eşin açtığı davanın yenilik doğurucu etkisi, üçüncü kişiye yapılan kazandırmanın katılma alacağının eksik kalan kısmı oranında tenkisinde görülmektedir. Ayrıca eda davası niteliği ise üçüncü kişinin eksik kalan katılma alacağı miktarını ödemesi için talepte bulunduğu sırada gündeme gelmektedir.

Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmünde düzenlenen davayı; alacaklı eş, alacaklı eşin mirasçıları ve katılma alacaklısı eşin veya mirasçılarının alacaklıları açabilir. TMK madde 241 hükmünde üçüncü kişi olarak kastedilen davalı, TMK madde 229 hükmü kapsamında kalan devir işlemlerinin veya karşılıksız kazandırmaların lehtarındır ayrıca lehtarın mirasçıları da davalı konumunda olabilir.

Türk Medeni Kanunu madde 241 hükmü nazarında açılacak davada Aile Mahkemeleri veya Aile Mahkemesi sıfatı ile Asliye Hukuk Mahkemeleri görevlidir. Bu kapsama açılacak davada özel bir yetki hükmü öngörülmediğinden, TMK madde 214/1-b.3 hükmü gereği, yetkili mahkeme, davalının yerleşim yeri mahkemesi olmalıdır. Ayrıca TMK madde 241 hükmünde bahsi geçen süreler hak düşürücü süre vasfını haiz olduğundan, herhangi bir hak kaybına uğramamak adına, davacının süresi içerisinde dava açması gerektiği izahtan varestedir. Ancak burada gündeme gelmesi gereken en önemli husus ilgili hükümde geçen beş yıllık süredir. TMK madde 241/2 hükmündeki süre, boşanma davasının sonuçlanmasının ardından, davanın açıldığı tarihten itibaren başlamaktadır. Türk Hukuk Sistemi göz önüne alındığında hükümde geçen hak düşürücü nitelikleri haiz beş yıllık sürenin kaçırılma ihtimali kuvvetle muhtemeldir. Çekişmeli şekilde görülen bir boşanma davasının sonuçlanması ve kesinleşmesi sırasında hükümde geçen beş yıllık süre çoğu zaman aşılmaktadır. Uygulamada hak kaybına uğramamak adına davacı taraf genellikle dava neticelenmeden önce bu hususta belirsiz alacak davası açmakta ve açılan dava uygulamada HMK madde 165/1 hükmü kapsamında bekletici mesele yapılmaktadır. Türk Medeni Kanunu'nda beş yıl olarak uygulanan bu sürenin üçüncü kişiler lehine hukuki istikrarı sağlamak amacıyla, didaktik olarak koruyucu bir etkiye matuf olduğu açıktır ancak alacaklı eş açısından olumsuz bir durum ihtiva ettiği de aşikârdır. Buna benzer aksaklıklara mâni olmak adına TMK madde 241/2 hükmünde bahsi geçen beş yıllık hak düşürücü sürenin mehaz kanun olan İsviçre Medeni Kanunu'ndaki gibi on yıl olarak düzenlenmesi zorunluluğu hâsıl olmaktadır. Bu düzenleme hukukun uygulanabilirliği açısından oldukça yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

1. ACAR, F. (2016), *Aile Hukukumuzda Aile Konutu – Mal Rejimleri – Eşin Yasal Miras Payı*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
2. AKINTÜRK, T., ATEŞ, D. (2017), *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
3. ANTALYA O. G., SAĞLAM İ. (2015), *Miras Hukuku*, İstanbul: Legal Yayıncılık.
4. ATALI, M. (2007), *Medeni Usûl Hukukunda Davanın İhbarı*, Ankara: Yetkin Yayıncılık.
5. ATEŞ, T. (2013), *Edinilmiş (Kazanılmış) Mallara Katılma Rejimi*, Ankara: Bilge Yayınevi.
6. BAYGIN, C. (2008), Tenkis Davalarında Mirasbırakının Tasarruf Nisabının Hesaplanması, *EÜHFD*, C: XII (3-4), 137-179.
7. BUDAK, A. C. (2000), *Medeni Usûl Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
8. BUZ, V. (2005), *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar*, Ankara: Yetkin Yayıncılık.
9. ÇABRİ, S. (2018), *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.495-574)*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
10. DEMİRBAŞ, H. (2007), *Yenilik Doğuran Haklar*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
11. DURAL M., ÖĞÜZ T., GÜMÜŞ M. (2019), *Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
12. DURAL, M., ÖZ T. (2019), *Miras Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
13. ERDEM, M. (2010), *Özel Hukukta Zamanaşımı*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık
14. EREN, F. (1973), *Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası*, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
15. EREN, F., YÜCER AKTÜRK, İ. (2019), *Türk Miras Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayıncılık.
16. GENÇ ARIDEMİR, A. (2019), Eşlerden Birinin Üçüncü Kişiyi Yaptığı Muvazaalı İşlemlerin Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine İlişkin TMK Md. 229 Hükmü Çerçevesinde Değerlendirilmesi, *İHM*, C:76 (2), 31-36.
17. GENÇCAN, Ö. U. (2018); *Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Ankara: Yetkin Yayınevi.
18. GÜMÜŞ, M. A. (2008), *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185 – 281)*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
19. İMRE, Z., ERMAN, H. (2016), *Miras Hukuku*, İstanbul: Der Yayınları.
20. İNAN, A. N., ERTAŞ, Ş., ALBAŞ, H. (2019), *Miras Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
21. KARAKİMSELİ, A. (2017), *Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejimine Karşı Alacaklıları Koruyucu Düzenlemeler*, Ankara: Adalet Yayınevi.
22. KARAMERCAN, F. (2019), *Katkı- Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
23. KILIÇOĞLU, A. M. (2016), *Katkı – Katılma Alacağı*, Ankara: Turhan Kitabevi.
24. KURU, B. (2016), *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usûl Hukuku*, İstanbul: Legal Yayıncılık.
25. NAR, A. (2016), *Türk Miras Hukukunda Tenkis*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
26. OKUR S. (2016), Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağını Borçlu Eşten veya Borçlu Eşin Mirasçılardan Tahsil Edemeyen Katılma Alacaklısı Eşin TMK m.241'e Göre Üçüncü Kişilere Karşı Dava Hakkı, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: XI (1), 147-198.
27. ÖNEN, E. (1981), *İnşai Dâva*, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
28. ÖZDEMİR, H. (2012), Mirasçılardan Murisin Borçlarından Dolayı Sorumluluğu, *EÜHFD*, C: XVI (1-2), 191-223.
29. ÖZEN, B. (2013), *Haksız Zilyedlikte İade*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
30. ÖZTAŞ, İ. (2011), Katılma Alacağının Üçüncü Kişiden Talep Edilmesi, *LHD*, S:98, 553-579.
31. PEKCANITEZ, H. (1992), *Medenî Usûl Hukukunda Fer'i Müdahale*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
32. SARI, S. (2007), *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, İstanbul: Beşik Kitabevi.
33. SEROZAN, R., ENGİN, B. İ. (2018), *Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
34. ŞIPKA, Ş. (2011), *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
35. ŞIPKA, Ş., ÖZDOĞAN, A. (2017), *Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
36. TEKDOĞAN, A. (2017), Sağlararası Tasarrufların Tenkisi, *THD*, C:12 (133), 86-100.
37. TURAN BAŞARA, G. (2016), Ölümüne Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası, *TADD*, S:27, 365-407.
38. ULUÇ, Y. (2014), *Mal Rejimleri ve Tasfiyesi*, Ankara: Yetkin Yayıncılık.
39. YAVUZ, C. (1985), Miras Hukukunda Tenkisten Sonra Tenkis Konusunu Geri Verme (İade) Yükümlülüğü, *İÜHF*, C:51 (1-4), 261-333.
40. YENİCE CEYLAN, Ö. (2018), Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eklenecek Değerler, *YBHD*, Y:3 (2018/2), 213-243.
41. YÜCER AKTÜRK, İ. (2015), Hısımlar Arası Satış Sözleşmeleri ve Muvazaa, *ERÜHFD*, C:X (2), 37-51.
42. ZEYTİN, Z. (2017), *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, Ankara: Seçkin Yayınevi.